

hominis ad iniuriam dicitur non possent quod est de lege
 nature. quod homo est naturaliter socialis ut patet
 batur in primo politico. quod vero derivatur a lege na-
 ture per modum particularis determinationis pertinet ad
 ius civile secundum quod quilibet civitas aliquid sibi acco-
 modum determinat. et est de ratione legis humane
 quod ordinatur ad bonum civilem civitatis. et secundum hoc lex
 humana dividitur per modum diversitatis eorum quod specialiter
 dant operam ad bonum commune factores per populum to-
 tum omnes principes per magistrum gubernatores. et milites
 pro salute populi pugnantes. et ita istis hominibus specia-
 lia quodammodo aptatur. Tercio est de ratione legis huma-
 ne ut instituantur a gubernante civitatis civitas
 sic super dictum est. et secundum hoc distinguuntur leges
 humane secundum diversam regimen civitatum quorum secundum philosophum
 in primo politico. est regimine quatuor. scilicet civitas gubernatur
 ab uno. et secundum hoc accipiuntur constitutiones principum
 Aliud vero regimine est aristocraticum. id est principatus
 optimorum et optimatum. et secundum hoc sumuntur responsa
 prudentium et etiam sententia iurisperitorum. aliud regimine
 est oligarchicum. id est principatus paucorum dicitur potestatem
 et secundum hoc sumuntur ius peritorum quod honorarium dicitur
 aliud autem regimine est populi quod notatur de civitate
 et secundum hoc sumuntur plebiscita. aliud autem est tyranni-
 cum quod est omnino corruptum. unde ex hoc non sumuntur aliquid
 lex. Est etiam aliud regimine ex istis mixtum quod est
 optimum. et secundum hoc sumuntur leges quod maiores natu-
 mul cum plebibus sanxerunt ut istud dicitur. Quarto ve-
 ro est de ratione legis humane quod sit directiva humane
 nature actui. et secundum hoc dividitur in quibus leges feruntur
 distinguuntur leges quod incedunt ab actibus per
 naturam. sic distinguuntur leges quod incedunt ab actibus
 lex comelia de hereticis et sic de aliis. non propter ac-
 tores sed propter res de quibus sunt. Ad id quod dicitur quod
 ius gentium est quidem aliquo modo naturale hoc secundum
 quod est rationalis in quantum derivatur a lege naturali per
 modum conclusionis quod non est multum remota a principis
 principis unde et de facili homines consenserunt. distin-
 guuntur tamen a lege naturali maxime ab eo quod est omnibus ani-
 malibus commune. Ad alia per rationem ex his quod dicitur sunt

Dicitur ad hoc videndum est de potestate legis
 humane. Et circa hoc queruntur sex-
Questiones. Primo verum lex humana debeat pon-
 in dicitur. Secundo verum lex humana debeat
 omnia vicia cohibere. Tercio verum omnimodum actus
 habeat ordinare. Quarto verum imponat homini
 necessitate quantum ad foris actionem. Quinto verum
 omnes homines legi humane subdantur. Sexto verum
 homines quod sunt sub lege liceat agere propter verba legis.

Ad hoc proceditur. videtur quod lex humana non de-
 beat poni in dicitur magis in particulari. dicitur
 enim philosophus in primo politico. quod legalia sunt quecumque in
 singularibus legibus ponuntur. et etiam sententia alia quod etiam
 sunt singularia quod singularibus actibus sententia feruntur
 et lex non solum ponitur in dicitur magis in singulari
 lex est directiva humane nature actui ut supra
 dictum est. sed humane nature actus in singularibus consistunt.
 et leges humane non debent in universalibus ferri magis in
 singularibus. lex est regula et mensura humane nature
 actui ut supra dictum est. sed mensura debet esse certissi-
 ma ut dicitur in primo politico. cum ergo in actibus humane

non possit esse aliquid universale certum quum in particu-
 laribus definitur. videtur quod necesse sit leges non in unum
 universali sed in singulari ponere. Sed contra est quod iurisperitus
 dicit quod constituta una oportet in hominibus que legibus acci-
 dunt. ex his autem quod forte uno casu accidere possunt
 una non constituitur. Respondeo. dicitur quod unum quodque quod est
 propter finem necesse est quod sit finem proportionatum. finis
 autem legis est bonum civile. quod ut istud dicitur in li-
 cibus. nullo modo potest amovetur sed pro dicitur voluntate civium
 lex debet esse discreta. unde oportet leges humane
 esse proportionatas ad bonum civile. bonum autem civile constat
 ex multis. et ita oportet quod lex ad multa respiciat
 et secundum personas et secundum negotia et secundum tempora. constituitur
 enim civitas civitatis ex multis personis et eius
 bonum per multiplices actiones percurritur. nec ad hoc
 solum instituitur quod aliquo modo dicitur dicitur. sed
 quod omni tempore per se constituitur in dicitur successione ut aug-
 dicitur in primo politico. Ad id quod dicitur quod philosophus in primo
 politico. ponit tres partes iustitiam legibus quod est ius positum
 sunt enim quedam que simpliciter in dicitur ponuntur. et hoc sunt
 leges civiles. et quantum ad hoc dicitur quod legale est
 quod ex principio quidem nihil differt sic vel aliter. quum
 autem ponitur differt puta quod capitum statuto peccato
 redimatur. quedam vero sunt quedam summa quantum
 ad aliquid singularia quantum ad aliquid rationem dicitur
 tur privilegia que leges ponuntur. quod respiciunt singu-
 lares personas et in potestas eorum extenditur ad
 multa negotia. et quantum ad hoc subdit ad hoc quecumque
 in singularibus legibus ponuntur. dicitur etiam quod dicitur lega-
 lia non quod sint leges sed propter applicationem legum unum quod
 ad alia particularia facta. sic sunt sententia que per
 habentur. et quantum ad hoc subdit ad hoc sententia

Ad hoc dicitur quod illud quod est directiva oportet esse
 plurimum directiva. unde in primo politico. philosophus dicitur. quod
 oia que sunt viciis generis mensurantur aliquo uno quod
 est principum genere illo. Si enim essent tot regule vel me-
 sure que sunt mensurata vel regulata cessarent vici-
 tas regule vel mensure que est ut ex uno multa pos-
 sunt cognoscere. et ita nulla esset utilitas legis si non
 se extenderet nisi ad unum singulare actum. ad sim-
 gulares enim actus dirigendos datur singularia
 precepta prudentium. sed lex est preceptum civile ut supra
 dictum est. Ad id quod dicitur quod non est eadem certitudo
 in omnibus ut in philosopho dicitur. unde in rebus contingentibus
 sic sunt naturalia res humane sufficit talis certitudo ut
 aliquid sit verum in pluribus licet incedat definitur in

Ad hoc proceditur. videtur quod ad paucos viciis
 lege humane nature ponatur oia vicia cohibere. dicitur
 enim istud dicitur in li. cibus. quod leges sunt facte. ut earum
 metu coherceatur audacia. non autem sufficit coherere
 tur nisi quibus cohibere mala per leges. lex humane
 debet quibus mala cohibere. Sed intentio legis
 totis est civem facere virtuosum. sed non per se aliquid
 virtuosus nisi ab omnibus viciis deservatur. et ad leges
 humane nature ponitur oia vicia deservere. lex humane
 nature a lege naturali derivatur super dictum est. hoc oia vicia
 repugnat legi nature. et lex humane nature oia vicia debet
 cohibere. Sed contra est quod dicitur in primo politico.
 arbitrio. quod videtur michi legem istam que pro lege
 scribitur recte ista ponitur et dicitur in primo politico. unde
 dicitur. sed divina providentia non vindicatur nisi vicia.